

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت درمان

بسمه تعالی

شماره
تاریخ
پوست
پیوست
شماره
تاریخ
پوست
پیوست

**دستورالعمل مراکز جامع بیماران خاص دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی**

معاونت درمان

مدیریت امور بیماریها

فروردین ۱۳۹۷

بیماری های خاص و صعب العلاج از مقوله های بارز در نظام سلامت کشور محسوب می شود که اگرچه جمعیت بیماران مبتلا ، تعداد قابل توجهی را تشکیل نمی دهد ، لیکن هزینه های تشخیصی ، درمانی و توانبخشی آنان همواره یکی از دغدغه ها بوده است چرا که به دلیل تکنولوژی های پیشرفته، داروها و خدمات درمانی گرانبهاتر مورد نیاز ، پرداخت هزینه های مرتبط برای بیماران سخت و طاقت فرسا بوده و با توجه به محدودیت منابع در نظام های سلامت و بیمه ، امکان تحت پوشش قرار دادن کلیه خدمات میسر نیست . در چنین شرایطی چاره ای جز مدیریت بهینه منابع و الزام درمانگران برای رعایت دستورالعمل ها و مقررات درمانی و داروئی کشور وجود ندارد . تعریف بسته مراقبت جامع بیماران خاص و صعب العلاج ، علاوه بر کنترل هزینه ها ، با تمرکز خدمات و ارائه آن توسط تیم های مجرب درمانی ، باعث ارتقاء سطح و کیفیت خدمات می گردد. علاوه بر این با توجه به تنوع خدمات مورد نیاز ، عرضه خدمات در یک فضا باعث کاهش تردد بیماران و نهایتاً "رفاه حال بهتر آنان می گردد . این دستورالعمل ، با هدف تبیین نیازهای تشخیصی - درمانی - داروئی - توانبخشی - پاراکلینیک و مشاوره های ضروری بیماران و همچنین فضاها و تجهیزات مورد نیاز تدوین شده است . امید است برای دانشگاه های علوم پزشکی کشور که قصد راه اندازی و ارائه خدمات جامع به بیماران خاص و صعب العلاج را دارند ، مفید فایده باشد .

ماده-۱: تعریف مرکز جامع

مجموعه ای دولتی است که با استفاده از پرسنل فنی گروه پزشکی و پیراپزشکی شاغل در مراکز آموزشی درمانی/ دانشگاه/ دانشکده ذیربط و نیز پرسنل و نیروهای دوره دیده دانشگاه با رعایت تعرفه های مصوب قانونی به صورت روزانه در شیفت های صبح و عصر (پس از تأیید معاونت درمان و با شرایط ذکر شده در این دستورالعمل) اداره می شود . این مرکز برای پاسخ به خدمات تشخیصی،

آزمایشگاهی، تصویر برداری، دارویی، توانبخشی و درمانی سرپایی بیماران تالاسمی - هموفیلی - ام اس و ای بی راه اندازی می گردد. خدمات مشاوره ای بیماران نیز شامل ویزیت های تخصصی و فوق تخصصی می باشد، تا بیماران مبتلا به بیماری های خاص مذکور، کلیه خدمات مورد نیاز خود را در این مرکز یا با ساماندهی سیستم ارجاع دریافت نمایند و از تردهای اضافی به منظور دریافت خدمات متنوع در سایر مراکز و موسسات تشخیصی و درمانی جلوگیری به عمل آید.

ماده - ۲ : اهداف

۲-۱- ارائه خدمات تشخیصی، درمانی (سرپایی) و توانبخشی با رعایت تعرفه های دولتی مصوب

۲-۲- ساماندهی مناسب تر سیستم ارجاع سرپایی / پذیرش بستری

۲-۳- بهره برداری مناسب از امکانات دانشگاه/دانشکده

۲-۴- تسهیل دسترسی و تأمین خدمات درمانی با اجرای برنامه مراقبت چند تخصصی

۲-۵- ایجاد دسترسی و تأمین داروهای مورد نیاز بیماران خاص و کاهش هدر رفت دارویی

۲-۶- اجرای مناسب تر دستورالعملها، پروتکلهای راهنماهای بالینی مراقبت و درمان بیماران خاص

۲-۷- افزایش انگیزه اعضای تیم درمانی بیماران خاص، هیئت علمی تمام وقت، پزشک، پرستار، مشاوره های تخصصی، توانبخشی و ... در جهت ارتقاء کیفیت درمان و افزایش حضور موثر آنها است.

۲-۸- ارائه برنامه های آموزشی برای تیم درمانگر، بیماران و خانواده های آنان

۲-۹- امکان تمرکز حمایت های ویژه برای گروه های هدف در سطح و عمق خدمات

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت درمان

بسمه تعالی

شماره
تاریخ
پوست
شماره
تاریخ
پوست

ماده - ۳ : خدمات قابل ارائه

مهمترین خدمات قابل ارائه در راستای اجرای بسته های جامع درمانی بیماران خاص در این مراکز به شرح ذیل می باشد :

۳-۱- ویزیت های روتین - تخصصی و فوق تخصصی : شامل ویزیت های دوره ای توسط پزشک درمانگر خط اول - ویزیت تخصصی اطفال ، داخلی ، نورولوژی و پوست و مشاوره های تخصصی و فوق تخصصی شامل قلب - عفونی - هماتولوژی - غدد - روانپزشکی - روانشناسی - گوارش - ریه - دندانپزشکی - زنان - تغذیه - ژنتیک - توانبخشی

۳-۲- پاراکلینیک شامل آزمایشگاه روتین - تخصصی - ژنتیک

۳-۳- تصویر برداری شامل سونوگرافی - اکوکاردیوگرافی ، *MRI.T2 و ...

۳-۴- توانبخشی شامل فیزیوتراپی - کاردرمانی و گفتار درمانی

۳-۵- تست ورزش - شنوایی سنجی - بینایی سنجی

۳-۶- بخش تزریق خون و فراورده های انعقادی - پالس تراپی

۳-۷- اتاق عمل سرپایی جهت انجام اعمال سرپایی و تزریق رادیوداروها

۳-۸- خدمات دندانپزشکی روتین و تخصصی

۳-۹- خدمات بانک خون و پلاسما فرزیس

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت درمان

بسمه تعالی

شماره
تاریخ
پوست
بیوپست

۱۰-۳- ارجاع بیماران و اخذ پذیرش از مراکز تخصصی در موارد بستری

تبصره ۱ : مرکز جامع موظف است در موارد نیاز ، جهت اخذ پذیرش بستری از بیمارستانهای تخصصی اقدام نماید.

تبصره ۲ : بیمارستانهای دولتی موظف هستند به درخواست پذیرش صادره از مراکز جامع حداکثر مساعدت را فراهم نمایند.

ماده -۴ : فضاهای مورد نیاز مرکز جامع بیماران خاص

فضاهای اختصاصی : اتاق پزشک ، اتاقهای معاینه تخصصی و مشاوره ها ، اتاق تزریق خون و فرآورده های انعقادی، پالس تراپی ، اتاق پلاسمافریزس ، فضای دندانپزشکی ، داروخانه ، فضای آموزشی ، واحد پذیرش، فضاهای انتظار برای مراجعین

فضاهای عمومی (مشترک) : داروخانه ، آزمایشگاه ، فضاهای توانبخشی ، تصویر برداری ، مدارک پزشکی و بایگانی، فضای IT و سرور، صندوق ، فضاهای تشخیصی مرتبط با هر مشاوره تخصصی (همانند اتاقهای اکو کاردیوگرافی، تراکم استخوان، ادیومتری و اپتومتری و غیره)، اتاق عمل سرپایی (جهت انجام فرآیندهایی همچون بخیه زدن ، ختنه بیماران هموفیل، تزریق رادیودارو، بیوپسی پوست و... که نیازمند شرایط استریل همانند اتاقهای عمل در بخش جراحی نمی باشند) ، اتاق استریلیزاسیون ، فضاهای حوزه اداری و پرسنلی از جمله اتاق مسئول، کارکنان اداری ، رخت کن پرسنل (خانم ها و آقایان به صورت مجزا) ، اتاق مددکاری ، فضاهای خدماتی شامل اتاقهای نگهداری زباله، تی شو ، آبدار خانه ، انبار ، سرویس های بهداشتی پرسنل و مراجعین (زنان، مردان و معلول) ، فضاهای تأسیسات (شامل اتاقهای برق، سرور و موتور خانه) .

تبصره ۱: با توجه به ماهیت خدمات تشخیصی و درمانی قابل ارائه به بیماران خاص و صعب العلاج در این مراکز، استقرار مرکز در بیمارستان های جنرال با امکانات تشخیصی و درمانی متنوع توصیه می گردد تا ضمن امکان ارائه خدمات اضافی به بیماران (در صورت نیاز)، بتوان از امکانات موجود به صورت مشترک استفاده نمود. بدیهی است در صورت استقرار زیر ساخت های لازم در بیمارستان، مجهز کردن مرکز به تجهیزات اختصاصی ضرورت ندارد.

تبصره ۲: در صورتی که ساختمان مرکز جامع در بیش از یک طبقه باشد، باید مجهز به آسانسور با امکان حمل برانکارد یا ویلچر، موقعیت درب ورودی آن جهت انتقال بیمار، تردد آمبولانس و در مواقع اضطراری جهت تردد ماشین های آتش نشانی مناسب باشد.

تبصره ۳: راه اندازی سایر واحدهای پاراکلینیک (داروخانه، دندانپزشکی، آزمایشگاه، فیزیوتراپی، سایر خدمات توانبخشی و غیره) مطابق آئین نامه ها، ضوابط و استانداردهای مربوطه می باشد.

تبصره ۴: به منظور جلب مشارکت سازمان های مردم نهاد و انجمن های حمایتی در مراقبت و درمان بیماران خاص، مسئول درمانگاه ترتیبی اتخاذ نماید تا فضایی جهت حضور نماینده انجمن های مرتبط در اتاق مددکاری مهیا باشد.

ماده - ۵: ضوابط پرسنلی

۵-۱: تأمین پرسنل فنی، تخصصی و اجرایی (اداری) مرکز جامع متناسب با بار مراجعه و با تصمیم معاونت درمان دانشگاه/دانشکده خواهد بود و نیروهای فنی مرکز جامع، شامل گروه های پزشکی و پیراپزشکی شاغل در مراکز آموزشی درمانی تابعه دانشگاه/دانشکده می باشند که با معرفی از طرف

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت درمان

بسمه تعالی

شماره
تاریخ
پوست
پیوست
شماره
تاریخ
پوست
پیوست

دانشگاه در این مرکز مشغول فعالیت خواهند شد. حضور دستیاران و دانشجویان پزشکی در مرکز جامع جهت آموزش بلامانع است.

۵-۲: پزشک درمانگر خط اول می تواند پزشک عمومی آموزش دیده، متخصص اطفال یا داخلی خواهد بود. بدیهی است در مراکز پر جمعیت، تعداد پزشکان خط اول درمان باید متناسب با تعداد بیماران تحت پوشش افزایش یابد.

۵-۳: تعداد پرسنل مورد نیاز برای مرکز، متناسب با تعداد بیماران تحت پوشش پیش بینی می گردد.

تبصره ۱: در صورت عدم امکان تامین نیروهای مورد نیاز گروه پزشکی/ غیرپزشکی، با تأیید معاونت درمان و تصویب هیئت رئیسه دانشگاه/دانشکده، تأمین کارکنان مذکور از بخش خصوصی و غیردولتی به صورت خرید خدمت با رعایت ضوابط و مقررات ماده ۲۲ آئین نامه اداری و استخدامی کارکنان غیر هیئت علمی و به استناد دستورالعمل مربوطه، بلامانع می باشد.

تبصره ۲: به منظور سهولت دسترسی سریع بیماران به خدمات جامع درمانی و دارویی، بیمارستان مکلف است نسبت به راه اندازی خدمات مورد نیاز با اخذ مجوزهای قانونی اقدام نماید.

ماده - ۶: شرح وظایف مسئول مرکز جامع

۶-۱- مسئول مرکز جامع از میان پزشکان شاغل در مرکز جامع، به معاونت درمان دانشگاه/دانشکده

معرفی می شود.

تبصره ۱: در صورت استعفا یا پایان مدت قرارداد مسئول مرکز، رییس بیمارستان جایگزینی وی را با معرفی فرد واجد شرایط دیگر اعلام نماید.

۲-۶- وظایف مسئول مرکز جامع

۱-۲-۶- اداره مرکز جامع و پیگیری کلیه امور پرسنلی، اداری و مالی

۲-۲-۶- مسئول مکاتبات اداری با مراجع ذیصلاح

۳-۲-۶- اجرای دستورالعملهای معاونت و ارائه گزارش آن

۴-۲-۶- هماهنگی لازم با معاونت دانشگاه/دانشکده و بخش های کلینیکی و پاراکلینیک

۵-۲-۶- پیشنهاد پرسنل گروه های پزشکی و پیراپزشکی، اداری و خدماتی برای فعالیت در مرکز جامع به معاونت دانشگاه/دانشکده بر اساس ضوابط این آئین نامه و اخذ تأییدیه مبنی بر عدم ممنوعیت قانونی اشتغال در مرکز جامع

۶-۲-۶- پیگیری تامین تجهیزات و ملزومات پزشکی، دارویی و غیره بر اساس دستورالعمل های مربوطه برای مرکز جامع به نحوی که بتواند به فعالیت خود طبق استانداردهای مربوطه ادامه دهد.

۷-۲-۶- نظارت بر کیفیت و قابلیت استفاده و مصرف تجهیزات و ملزومات هر بخش و نیز دارو های موجود در مرکز جامع

۸-۲-۶- برنامه ریزی مناسب جهت ارائه خدمات مطلوب و جلب رضایت بیماران و رعایت منشور حقوق بیماران در مرکز جامع

۹-۲-۶- رفع نواقص و ایراد های مرکز جامع که توسط کارشناسان وزارت/ معاونت درمان دانشگاه اعلام می گردد.

۱۰-۲-۶- نظارت بر تهیه و تنظیم و نگهداری پرونده های پزشکی کلیه بیماران مراجعه کننده به مرکز جامع، بررسی شرح حال و دستور های پزشکی مندرج در آن و تذکر به مسئولین مربوطه در صورت تخطی از موازین علمی و فنی.

۱۱-۲-۶- نظارت بر نحوه پذیرش، نوبت دهی و بیماران در مرکز

۱۲-۲-۶- تهیه و تنظیم برنامه کاری قسمت های مختلف مرکز جامع و نظارت بر حسن انجام خدمات درمانی در ساعت های تعیین شده.

۱۳-۲-۶- نظارت بر حسن اجرای بخشنامه ها و دستورالعمل های مصوب وزارت، رعایت و اعمال کلیه قوانین و مقررات و دستورالعمل های وزارت و موازین علمی و فنی، اسلامی و حرفه ای و نیز رعایت تعرفه های مصوب مراجع ذیصلاح قانونی و نظارت بر عدم دریافت هر گونه وجوه خارج از تعرفه های مصوب قانونی.

۱۴-۲-۶- نظارت بر حفظ شئون پزشکی و اجرای ضوابط قانون انطباق امور اداری و فنی موسسات پزشکی با موازین شرع مقدس و دستورالعمل های مربوطه.

۱۵-۲-۶- همکاری کامل رئیس یا مسئول مرکز جامع با تیم های نظارتی دانشگاه/دانشکده

۷-۱ - هماهنگی بین بخشی و ساماندهی ارائه خدمات درمانی اعم از ویزیت ، مشاوره های تخصصی ، پاراکلینیک و ... بر اساس محتوای بسته های جامع درمانی صورت می گیرد .

۷-۲ - ارائه خدمات سرپایی در مرکز جامع صورت می گیرد و یا از طریق خرید خدمت از سایر مراکز غیر دولتی با تعرفه دولتی.

۷-۳ - ثبت عملکرد خدمات داده شده به بیماران در سامانه معاونت درمان صورت می گیرد.

۷-۴ - شرایط عمومی پذیرش بیماران: پذیرش بیماران دائم با ارائه معرفی نامه واحد بیماریهای خاص معاونت دانشگاه صورت می پذیرد.

تبصره ۱: در صورتیکه بیمار از مراکز مجاور در شرایط اورژانسی مراجعه نماید، مسئولیت اخذ پذیرش و هماهنگی و نقل و انتقال بیمار به مرکز جامع، به عهده مرکز مبدأ می باشد.

تبصره ۲: پذیرش بیماران مهمان با ارائه معرفی نامه مهمان از شهر مبدأ و یا واحد بیماریهای خاص معاونت دانشگاه با ذکر مدت اقامت صورت می گیرد.

تبصره ۳ : مرکز جامع موظف است جهت اخذ پذیرش بستری از بیمارستانهای تخصصی اقدام نماید.

تبصره ۴ : بیمارستانهای دولتی موظف هستند به درخواست پذیرش صادره از مراکز جامع حداکثر مساعدت را به عمل آورند.

تبصره ۵ : پزشکان و کارکنان شاغل در مرکز جامع صرفاً اجازه ارجاع بیماران مراجعه کننده به مراکز درمانی سرپایی و بستری دانشگاهی را دارند . در صورت عدم وجود امکانات مورد نیاز در مراکز دانشگاهی، به شرط رعایت تعرفه دولتی ، عقد قرارداد با بخش خصوصی در چارچوب ضوابط و

مقررات آئین نامه مالی و معاملاتی وزارت/دانشگاه/دانشکده و رعایت تعرفه های مصوب قانونی بلامانع می باشد.

ماده -۸: شیوه تامین و تخصیص دارو

۸-۱- تعیین و تخصیص سهمیه دارویی به داروخانه مرکز جامع، بر اساس اطلاعات ثبت شده در سامانه معاونت درمان صورت می گیرد.

۸-۲- پزشکان درمانگر موظفند تجویز داروهای مشمول یارانه مورد نیاز این بیماران را در چارچوب دستورالعمل های ابلاغی معاونت درمان تجویز نمایند.

۸-۳- سازمان غذا و دارو سهمیه ماهیانه مرکز جامع را به شرکت پخش و معاونت غذا و داروی دانشگاه اعلام می کند و داروخانه مرکز جامع موظف است داروهای خود را بر اساس سهمیه تخصیص داده شده از شرکت پخش تهیه نماید.

ماده -۹: شرایط راه اندازی و بهره برداری

۹-۱- ارائه لیست تجهیزات موجود/مورد نیاز مرکز جامع مطابق استانداردهای ابلاغی خدمت

۹-۲- معرفی پرسنل گروه حرفه ای، پزشکان و پیراپزشکان با مدارک آنان برای کلیه خدمات توسط معاونت دانشگاه/دانشکده.

۹-۳- آغاز فعالیت و اعلام شروع به کار مرکز جامع به معاونت درمان مربوطه.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت درمان

بسمه تعالی

شماره
تاریخ
پوست
شماره
تاریخ
پوست

۹-۴- اشتغال گروه پزشکی و پیراپزشکی در مرکز جامع مطابق دستورالعمل و ضوابط مربوطه می باشد و اجازه فعالیت توسط معاونت درمان پس از بازدید و تایید شرایط مرکز صادر میگردد.

۹-۵- زمان فعالیت مرکز جامع حداقل در ساعات صبح و عصر خواهد بود. بدیهی است ارائه خدمات اورژانسی بعد از ساعات فعالیت به صورت مورد اورژانس به بخش اورژانس بیمارستان ها مراجعه می نمایند

ماده -۱۰: ضوابط بهداشتی

رعایت ضوابط بهداشتی بر اساس آئین نامه تاسیس و بهره برداری درمانگاه های عمومی به شماره ۸/۱۰۶۹/س مورخ ۱۳۸۴/۱/۱۵ و دستورالعمل های جاری وزارت الزامی است.

ماده -۱۱: سایر مقررات

۱۱-۱- هیچ واحدی حق دریافت وجه مستقیم از بیماران خاص را نداشته و هر گونه دریافتی می بایست با صدور قبض، از طریق صندوق مستقر در مرکز جامع / بیمارستان صورت گیرد.

۱۱-۲- رعایت تعرفه بخش دولتی (مصوب هیئت وزیران) توسط مرکز جامع الزامی است.

۱۱-۳- رشته های تخصصی ارائه شده در مرکز می بایست به نحوی نصب شود که برای تمام مراجعین قابل رؤیت باشد. ضمناً تعرفه های مصوب قانونی خدمات باید در معرض دید عموم قرار گیرد.

۱۱-۴- ساعات فعالیت پرسنل گروه های پزشکی و پیراپزشکی شاغل در دانشگاه، در مرکز جامع، مطابق ضوابط اداری و مقررات جاری وزارت خواهد بود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت درمان

بسمه تعالی

شماره
تاریخ
پیوست
شماره
تاریخ
پیوست

۵-۱۱ - در صورت نیاز ، جذب سرمایه گذاری برای تامین تجهیزات پزشکی، پیراپزشکی و پاراکلینیک،
در چارچوب ضوابط و مقررات آئین نامه مالی و معاملاتی وزارت/دانشگاه/دانشکده و رعایت تعرفه های
مصوب قانونی بلامانع می باشد.